

Ltn

2204

1999

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆ

Է

ԼԻՆԶԻ ՕՐԷՆՔԸ
ՏԱՃԿԱՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ

(ՊՍԿԵՐ ՄՕՏԻԿ ԱՊՍԴԵՅԻՑ)

1977,

ԳՐԵՑ Մ

Մ Ա Ր Ս Է Յ Լ

ՀԱՅԵՐԷՆ ՏՊԱՐԱՆ Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆԻԱՆ
Marseille.— Imp. Schickler et Pignatet, r. Vacon, 50
1889

ՅԱՌԱՋԱԲԱՆ

Լինչի օրէնք (Lynch-law) կը կոչուի Ամերիկայի Միացեալ-Նահանգներին մէջ ժողովրդին կատարած դատաստանն որով ժողովուրդն ինք կը պատժէ անմիջապէս այն տեսակ յանցաւորներն որոնք երկրին մէջ հաստատուած կառավարութիւնը չկրնար կամ չուզեր պատժել օրէնքով : *

* « Լինչի օրէնք » բառին ծագմանը համար այսպէս կը պատմուի : ԺԶ դարին մէջ Հիւսիսային Ամերիկայի Քարօլին նահանգը շատ անգամ կենթարկուէր այնպիսի անկարգութիւնների որոնք կրնան պատահիլ մի նորահաստատ գաղթականութեան մէջ և որոնք զսպելու անզօր կը գտնուէր օրէնքը : Գաղթականները իրենց հայրենակիցներէ ճօն Լինչին իրաւունքներ տուին տեղնուտեղը պատժելու համար այդպիսի կարգի կանոնի չեն-

ՀԲ 2708

42204-60

կառավարութիւնները և օրէնքները հաստատուած են ժողովրդի պաշտօնութեանը և բարեկեցութեանը հոգ տանելու համար . երբ իրենց այդ պարտք չկատարեն , իրենց գոյութեան իրաւունքն ալ կը կորսնցունեն և այդ ժամանակ ժողովուրդն կը հարկադրուի ինք ուղղակի հոգ տանիլ իր պաշտպանութեան և պաշտօնութեան : Ինչպէս ամեն մէկ մարդ անբռնաբարելի իրաւունք ունի իր վրայ յարձակողին դէմ իր անձ պաշտպանելու ,

թարկուող յայտնի եղեռնագործներն , զանոնք ձեռք անցուցածին ալէս ծեծելով , սպաննելով կամ կախելով : Այդ պատճառով լինչի օրէնք կոչուեցաւ այդ դրութիւն որ յետոյ Ամերիկայի զանազան տեղերն ալ երբեմնակի գործադրուած կը տեսնուի և դեռ մինչեւ այժմ ալ կը պատահի երբեմն որ ժողովուրդը կը գործադրէ բացառիկ դէպքերի մէջ երբ կառավարական օրէնքը չափազանց թոյլ և դանդաղ գտնուի :

նոյնպէս ամեն ժողովուրդ իրաւունք ունի իւր հաւաքական անձնապաշտպանութեան , և այդ ի հարկէ այնպիսի երկիրների մէջ ուր իրեն պաշտպանող օրինաւոր կառավարութիւն չկայ :

Տաճկահայաստանի մէջ ուր օրէնքը մեռած տառ է միայն և կառավարութիւնն յայտնի համարձակ կը պաշտպանէ ժողովրդի հարստահարիչներն և մինչեւ իսկ գողերն և աւազակապետներն սրոնք անպատիժ կը կողոպտեն , կոպանեն և ողջ ողջ կայրեն Հայերն , այդ խեղճ ժողովուրդին ուրիշ բան չմնար անել բայց եթէ ուղղակի ինք կատարել իր հարստահարիչների դատաստանը :

Այդպիսի դրութեան մէջ ուր կը գտնուին այժմ մեր հայրենակիցներ , կը յուսանք թէ քիչ հետաքրքրական չլինիր վերստին կարդալ «ԼԻՆՉԻ ՕՐԵՆՔԸ ՏԱՃԿԱՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ» վերնագրին

Դ

տակ գրուած այն վտրրիկ պատկեր
որ հրատարակուած է Արմենիա լրա-
գրի Ա տարէջըջանի 78 , 79 , 80 և 81
թուերի Բանասիրական բաժնին մէջ և
որ այժմ առանձին տետրակով եւս կը
հրատարակենք , մեր բարեկամների
խնդրանքին համեմատ :

1889 Օգոստ. 3/15

ՀՐԱՏԱՐԱԿԻԶՆ

Մարտէյլ

ԼԻՆԶԻ ՕՐԵՆՔԸ

ՏԱՃԿԱՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ

(ՊԱՏԿԵՐ ՄՕՏԻԿ ԱՊԱԳՍՅԻՅ)

Ա

Գարուն էր : Կուսական տնտառը
ներդաշնակ ելեւէջով , նոր բարձրա-
ցած հովի շունչից , մեղմ սօսաւիւնով
ողջոյն էր տալիս առօրէ , երիտասարդ-
բնութեանը : Պարզ երկնականաւորի վե-
րայ աղօտ փայլում ու պլպլում էին
վերջին աստղերը և թալկացած լու-
սինը խոնարհել էր հորիզոնին : Եր-
կինքը սկսեւ էր գունատել , բայց
հորիզոնը դեռ կապոյտ էր : Շուրջը
խորհրդաւոր լռութիւն էր տիրել .
միայն ժամանակ առ ժամանակ , հե-

առուոր սոխակի վերջին դայլալիկների արձագանքն էր լսվում: Ծառերի հպարտ, սաղարթախիտ գագաթները կարծես երկնքին էին կպել: Մութը, սառնական մութն էր անտառի խորքը. ոչ մի բան չէր կարելի նկատել... ծառերի բունները այս ու այն տեղ հրէշային խուճբերի հանդէս էին կարծես կաղմում: Ակամայ սարսուռ էր գալիս մարդու վերան նորանց տեսնելով: Ոչ ոք սիրտ չէր անի դալ և, մանաւանդ գիշերը, մտնել այդ անտառը...

— Յտեսութիւն, յանկարծ լսուեց մի խռպոտ ձայնով այս սարսափեցուցիչ լռութեան մէջ. — բայց էլի ըզգուշութիւնը ձեռնից մի՛ թռչնէք...

— «Յտեսութիւն» լսուեց մի տաս-տասն և հինգ հոգու պատասխանը, և մի շարժուն, սեւ խումբ դուրս եկաւ անտառի խորքից...

Բ

Վան քաղաքը նոր էր զարթել: Արեգակը իւր առաջին ճառագայթները արձակել էր Վարագայ լեռան գագաթին և ցնցուղի նման տարածուել էր կանաչախիտ և ծաղկաւէտ արօտների վերայ. ծիրանի գոյներով փայլվում էին ցօղի կաթիլները: Քրիստոսի—յուսոյ նշանը իւր սիրոյ և միութեան ճաճանչները Վարագայ վանքից արծուի նման խոյացնում էր խաւար Հայրենիքի վերայ և ազատութիւն կարծես աւետելիս լինէր...: Ամեն մարդ առողջ օգը շնչելով, ուրախ զուարթ իւր գործին էր շտապում... բայց մի առանձին շարժում և իրարանցումն էր երեւում թիւրք պօլիցիականների մէջ. նոքա վազվզում էին այս այն կողմ, և պատրուտում էին զանազան դուքանների սիւների կպցրած հարկւրաւոր գունա-

ւոր յայտարարութիւնները , որպէս զի
ժողովուրդը ժամանակ չունենար նո-
րանց կարդալու . . :

Մի խումբ մարդիկ հաւաքուած
արհեստաւոր Մկլոյի դուքանի առաջ,
հետաքրքրութեամբ լի , ճգնում էին
կարդալ այդ յայտարարութիւնները
մին , որի մի քանի խօսքերը մէջընդ-
մէջ , սլօխցիականի սաստիկ շտապե-
լու շնորհիւ , մնացել էին սիւնի վերայ . .

— Թողէ՛ք , թողէ՛ք Մեւն կար-
դայ , նա լաւ է կարդում , ասում էր
մինը :

— Դէ՛ դէ , շուտ արէ՛ք , ով ու-
ղում է լինի , թէ չէ հիմա կ'գան և
այս էլ կ'ոչնչացնեն , ասում էր միւսը :

— Աղբէր , ինչ էք ժամանակ կոր-
ցնում . էլ ինչ ես սպասում , դէ՛
քեզ տեսնեմ , Մեւն :

Առաջ անցաւ Մեւն , մատը դրեց
սիւնին և սկսաւ ուշադրութեամբ
յայտարարութեանը մոտիկ տալ :

— Այստեղը պատուած է՛ , չէ՛
հասկացվում , և . . .

— Տօ՛ դու կարդա՛ , ինչ ուղում
է լինի :

— Լսեցէ՛ք ուրեմն . արիւն ձեր -
ի գլուխ ձեր :

« . . . թիւն : »

« . . . ր . . . խորհ . . . վճուե . . . Սար
« . . . Կի . . . ոս . . . ին . . . խեղդամահ
« . . . ել : Վաս . . . եա . . . ն . . . կախել .
« . . . սկ Մ . . . խողխողե . . . : Թո . . .
« յայտնի լի որ . . . այս է
« բոլ . . . ազգ . . . դաւաճ . . . և մատն . .
« վիճա . . . : Արդարու . . . ժամ . .
« հնչ . . . ց : Զարհուրեց . . . ով խաւար
« . . . ներ :

« Լին . . . Օրին . . . ր . . . ր : »

Մի պաղ սարսուռ անցաւ բոլորի
մարմնովը . . . ոչ ոք չէր համարձակ-
վում ձայն հանել : Թէեւ ոչ մինն էլ
յայտարարութեան իմաստը կատարե-
լապէս չէր հասկացել , բայց ամենքն

էլ զգում էին, որ մի ինչ որ անսովոր բան պատրաստվում էր տեղի ունենալու... : Մի բան միայն պարզ էր, որ «խողխողել» և այլն խօսքերը վերաբերում էին քաղաքի թէ՛ դերքով և թէ՛ փողով նշանաւոր ազգայիններէն մի քանիսին—էֆէնդիներին, բայց նոցա վերայ էլ ո՞վ կ'յանդգնէր ոչ թէ ձեռք բարձրացնել՝ այլ և մի անզգոյշ խօսք փախցնել, նոցա արքանեակլորտեսները ցրուած էին ամեն կողմը... : Բոլորն էլ լուռ էին, բոլորի էլ հարցական հայեացքները ձիմեանց երեսին էին ուղղուած. նոքա զարմացած լուռում էին, կարծես սպասելիս լինէին՝ որ ոք մին բացատրէր այդ խորհրդաւոր յայտարարութեան խմաստը... : Նոքա արդէն պատրաստվում էին հեռանալ — ցրուիւ, երբ յանկարծ

— Զարմանալու ոչինչ չկայ այստեղ, սա բնական բան է. — խօսեց մի բարձրահասակ, սեւ աչք ու ուն-

քով, մազ ու բեխերով, արծուենուունգն, թիկնաւէտ, եափունջին գլխին քաշած, ոտին չուստ՝ մի երիտասարդ, որի աչքերը հուր ու բոց էին ցայտում, կիտած ունքերն ու դաժան դէմքը՝ դաղանի, ներքին, հազիւ նկատելի սրտմտութիւն : Նա օգտուելով ամբոխի հետաքրքրութիւնից, աննկատելի կերպով մօտեցել էր նորանց և յայտնի նպատակով կանգնել էր ամենից ետեւը :

Ն
Բոլորի երեսը նորան դարձաւ. ամբոխը սառեց մնաց. ոչ ոք չէր ճանաչում, ոչ ոք չէր էլ տեսել նորան. ո՞վ էր դա... : — Մինչեւ ե՞րբ անպատիժ մնան այդ ստոր արարածները, շարունակեց նա խօսքը. բաւական չէ՞ ինչ համբերեցինք, ժամանակ է վերջապէս զգացնելու, որ մենք մեռած չենք, և եթէ լուռ մենք, այդ նրանից չէ որ մենք չենք նկատում. արդարութեան ժամը հասաւ. նոքա պա-

տառխանատու են իրանց արարքներին :
Քանի՛ քանի՛ անմեղ , աղնիւ և հայ-
րենիքի գործին անձնանուէր երիտա-
սարդներ հալածական են հայրենիքից ,
քանի՛ քանիսը հիւժեալ , վշտահար
տառապում են մահառիթ բանտի խոր ,
մութ , խոնաւ անկիւններում . նոցա
հառաչանքը վրէժ է գոռում , նոցա
շղթան՝ աղատութիւն և ճշմարիտ Հա-
յերին արտասուքը արիւն որոտում ...
Ո՛ւր է մեր Հայրիկը , մեր սիրելի ,
պաշտելի Հայրիկը . այսօր նա էլ է
արդիւում Պօլսի մէջ իբրեւ մի չա-
րագործ ... և այս ամենը , ամենը դո-
ցա , այդ մատնիչների երեսից ... : Հայ-
րենիքը գերի էր և նոքա ստրուկ
դարձրին նորան . մեր գիւղացու , նոյն
խակ ձեզանից շատերի մաքուր արիւնը
այդ ցածհողի արարածները չե՞ն որ
ծծում են անիրաւաբար , լըրաբար .
թիւրք փաշան մեզ այնքան չ'կեղե-
բեց , ինչքան դոքա , այդ անհողի ,

զաղրալի աղա-էֆէնդիները . . . : Աղ-
գային անկախութիւն ենք պահան-
ջում . բայց միթէ մի աղատ քայլ թող-
նո՞ւմ են դոքա մեզ անելու . . . ա՛խ ,
մեր ցեցը , մեր ցաւը , մեր շղթան
դոքա են . այո՛ , դոքա , և եթէ դո՛ւք ,
իմ սիրելի , իմ խնկելի հայ եղբայր-
ներ , ուզում էք մի փոքր աղատ շունչ
քաշել , մի օր աղատուած տեսնել մեր
թշուառ բայց անզուգական հայրե-
նիքը , թօթափեցէ՛ք նախ ստրկու-
թեան շղթան , և ապա գերութեանը
հեշտ է . նախ . . .

Պօլիցիականների վերայ հասնելը
ընդհատեց խօսակցութիւնը . . . երի-
տասարդը անյայտացել էր :

Գ

Այդ դէպքից անցել էր երկու օր :
Արեգակը մօտենում էր իւր մուտ-
քին . ահագին հրեղէն գունդը կար-
ծես վերջին անգամ էլ ուզում էր ցոյց

տալ իւր բոլոր փառահեղութիւնը :
Սրեւմտեան հօրիզոնը կրակ էր առել
— բռնկել . ահագին լուսոյ շիթերը
թափանցելով պայծառ ամպերի միջից ,
լուսաւոր շառաւիղներով ընկել էին
արեւելեան երկնքի վերայ և մի գե-
ղազուարճ տեսարան էին կազմել :
Լեռների գագաթները ոսկու ձուլա-
ծոյ էին դարձել : Թեթեւ փետրային
ամպերը , երեկոյեան բարձրացող հո-
վից հալածուելով յամրաքայլ խոյս
էին տալիս երկնքից ֆանտաստիկական
և իրական պատկերներ կազմելով և
նորից քանդելով : Քանի արեգակը
անյայտանում էր , նոյն աստիճանով
էլ ծովից փչող հողմը էր աւելանում... :
Միմեանց ետեւից վառվում էին երկ-
նային լուսատուները — նախ թոյլ
պլպլոցով , բայց յետոյ աւելի և աւելի
զօրքով : Բայց լուսինը չէր երեւում... :
Աղջամուղջը պատեց երկիրը , և ցե-
րեկուայ երկար աշխատանքից յետոյ ,

ամեն բան հանգիստ էր պտրում :

Գիշերային կիսամութի մէջ հսկա-
յական գոռոզութեամբ բարձրանում
է Գրգուռ լեռը , որի հարաւային
կողմը — լերկ ժայռ , մտնում է Վա-
նայ Ծովակի մէջ : Գիշերային խաղա-
ղութեան մէջ , կարծես աւելի և ա-
ւելի սփռվում էր խոտերի և ծաղիկ-
ների բուրմունքը... :

Ծովափին , նեղ շաւիղով , դէպի
լեռն էր շտապում մի հսկայ . դա մի
երիտասարդ էր ոտքից գլուխ զինւոր-
ուած . Պիբօգի Մարտէնի հրացանը
ձեռին , կողքին խէնջար և ջուխտ ա-
տրճանալն էլ կշտին կախ : Նա շտա-
պում էր և յաճախ էլ ետին դառ-
նում , և վերջապէս բոլորովին անյայ-
տացաւ և տեղի տուեց ահագին որ-
ձաքարերի կտորտանքներին : Բայց ե-
րիտասարդը չէր կանգնում . նա թէև
արագ-արագ էր շնչում և արիւն
քրտինք մտել , բայց և այնպէս և ոչ

մի ըոպէ առանց հանգստանալու և կարծես առ ոչինչ համարելով ճանապարհի դժուարութիւնները, դիմում էր իւր նպատակին... քարակոյտերին փոխարինեցին համարեա ուղղահայեայ ժայռեր. ուր ուրեք հազիւ նշկատելի և միմիայն այծեղջիւրներին մատչելի քանդուածներ էին երևում... բայց երիտասարդը յամառութեամբ բարձրանում էր՝ դիմար տալով իւր հրացանի փողին... : Վերջապէս նա հասաւ լեռան կիսին, նորա առաջ բացուեց մի մութը, խոր և նեղ ձոր թէ անդունդ, անմատչելի, սեպած և ժայռերով չրջապատած... : Սյուտեղ նա կանգնեց արդէն և կարծես տատանման մէջ էր... մատները դրեց բերանին և պայմանական չվժոյցը արձակեց : Մի թոյլ, կարծես գետնի տակից դուրս եկող սոււրց եղաւ նորա պատասխանը... : Նա այլ եւս չերկմտեցաւ և արագութեամբ իջաւ ցած :

Հազիւ երբեմն ցայտող և մի ակնթարթ ժայռերն առկածող լոյսը ցոյց տուաւ նորան՝ իւր ոտի տակ բացուած անյատակ անդունդը և նորից մնաց խաւարի մէջ :

Ներքեւը ժէռայրի մէջ, պայծառ խարոյկի շուրջ դիզուած տասն տասն և հինգ հոգի խօսակցում էին. բայց դա երկար չէր քաշում և ստէպ լըռում էին և ականջ դնում. յայտնի է որ մի բանի կամ մի ոքի են սպասում...

— Երեւի մի բան է պատահել. յայտնի անհանգստութեամբ ասում էր մինը :

— Պէտք է տեղեկանաւ. նա երբէք անճիշտ չէր գտնուի, եթէ մի զօրաւոր արգելք ելած չլինի... աւելացնում է միւսը :

— Եկէք մի քանի հոգի գնանք... : Հէնց այն է : Միօն, Վասօն ու Մի. խակը պատրաստվում էին վեր կենալու, որ վերելից լսուեց չվժոյցը և բո.

լորի երեսը ուրախութեամբ փայլեց . բոլորի՝ բացի մինից , որը մի կողմ քաշուած , տխուր , ամբողջապէս ետ-փունջու մէջ թաղուած գուճ էր եկել... գունաթափ դէմքը , վհատ աչքերը՝ որոնց երբեմնապէս դաղտուկ ձգում էր իւր ընկերներին վերայ , ցնցումը՝ որ նա զգաց չվկացի ձայնից — բոլորովին հակապատկերն էին կամզում միւս ընկերներին : Մի՞թէ մի բանի մէջ իրան մեղաւոր էր զգում իւր ընկեր-ների առաջ , մի՞թէ խղճմտանքն էր տանջում , կամ գուցէ յիշեց իւր սիրուհուն . . . ո՞վ գիտէ . . . ո՞վ գիտէ...

— Ուրախ եմ որ բոլորդ էլ այստեղ էք , ասաց նորեկ երիտասարդը , որը ինչպէս երեւում է , խմրի առաջնորդն էր , և իւր արծուի աչերը արագութեամբ չորս կողմ ձգեց : Բոլորը լռեցին . նորա խոթողած դէմքը ահաւոր է այդ միջոցին :

— Դիչ էր մնում որ ստոր մատ-

նութեան զոհ լինէինք . այս օրուայ ժողովը ես գիտութեամբ այստեղ նշանակեցի , որովհետեւ այն « որջը » (անտառ՝ ուր ժողովուել էին առաջին անգամ) այս րոպէիս արդէն պաշարուած է թիւրք զինւորներով . մատնիչը ուշ իմացաւ այս վերջին վճիռ : Ինչ եւ իցէ , այժմ , գոհութիւն Աստուծոյ , ամեն բան ուղղուեցաւ , շարունակեց նա , և իւր կողքի երկու հուժկու երիտասարդների ականջին մի բան փոփոսաց : Նոքա վեր առին ատրճանակները , շնիկները բացին և մօտեցան Կիրակոսին (այդպէս էր առանձին տխուր նստած երիտասարդի անունը) : Բոլորի դէմքն էլ խորհրդաւոր և լուրջ արտայայտութիւն ստացաւ . Կիրակոսը կարծես տեղն ու տեղը սառեց :

— Ուշացայ , որովհետեւ պէտք էր մի քանի բան էլ կարգադրել . . . մեր միւս ընկերները քնած չեն , մատ-

նիչը մեղանից մինն է, և նա պէտք է որ այսուհետեւ մեր մէջ չմնայ, բայց չպէտք է որ ապրի էլ. պարզ է թէ ինչի՞. ի՞նչ անենք, հարցրեց նա ընկերներին:

— Կորչի՛ մատնիչը, գոռացին բոլորը միաբերան, և արձագանքը, ամենի ժայռերի արձագանքն էլ կարծես հազարաւոր բերանից և հազարաւոր կողմերից ահռելի ձայնով «կորչի՛ մատնիչը» պատասխանեց:

— Բռնեցէ՛ք, տղա՛յք, մատնիչին և կապկպեցէ՛ք:

Մի ակնթարթում Կիրակոսի ձեռներն ու ոտները կապուած էին:

— Այժմ արդէն լսեցէք իրողութիւնը... և նա ծոցիցը հանեց մի ճմրթկուած թղթի կտոր. դա Կիրակոսի տեղեկագիրն էր փաշային ուղղած... բայց թէ ի՞նչպէս էր իւր ձեռքը անցել դա՝... այդ միայն ինքը գիտէր:

Բոլորն էլ ճանաչում էին Կիրակոսի գիրը. մատնութիւնը ակնյայտնի էր:

— Վերջացրէք դժուար գործը, կրկին խօսեց երիտասարդը. — և շուտ վերադարձէք: Ահա ախտեղ, վերը՝ դէպի աջ խոր անդունդը, գլորեցէք դէպի ցած. երեւի շուտով (և այստեղ նորա դէմքը արհամարհական ծիծաղ արտայայտեց) իւր ընկերներին էլ կուղարկենք ետեւիցը. միայնակ չի մնալ...:

Այդ միջոցին դուրս եկաւ լուսինը և խորհրդաւոր հայեացք ձգեց այս խորհրդաւոր խմբի վերայ և կրկին ծածկուեցաւ ամպերի տակ: Հեռուն, շատ հեռուն լուսեց ամպի խուշորու և երկինքը սկսաւ կամայ կամայ ամպերով ծածկուել...:

Խուժքը խորհրդի նստաւ...:

Դ

Կէս գիշերը վաղուց էր անցել:

Սեւ սեւ ամպերը պատել էին երկինքը : Քամին սաստկութեամբ մըռնչում էր : Վանայ Ծովակի փրփրատգէղ ալիքները կատաղաբար զարկում էին ափերին և սոսկալի աղաղակներով իջնում էին կրկին յետ : Երկինքու գետին կարծես օրհասական պատերազմ էին մտել . . . անտանելի խուլորը պատել էր երկիրը . . . : Բայց ո՞վ է այն՝ լապտերը ձեռին , կանգնել է ժայռի գլխին , ի՞նչ է ուզում , ի՞նչ է պտրում գիշերային նա այս ժամին : Միթէ Հայրենիքի ոգին է , որ խաւարի մէջ խեղդուելով , հազիւ նշմարելի իւր լոյսն է ցոլացնում . . . այո՛ . . .

— Առա՛ջ , լուսեց ծովափին մի ձայն . — շո՛ւտ , շո՛ւտ . . .

Չորս հզօր բազուկներ ծովը հրեցին նաւակը և սարսափելի ուժգնութեամբ սկսան առաջ վարել նորան :

— Ա՛յ . . . մի փո՛քր էլ . . . ուժո՛վ ,

ուժո՛վ , հազիւ լսելի էր լինում զեկավարի ձայնը :

Կատաղած քամին փչում , ալիքի լեռներ էր բարձրացնում և շարունակեա ձգում նաւակը . . . : Ահա հազիւ նշմարելի նկատվում է նա կոհակի դադաթին , բայց ահա և սաստկութեամբ իջաւ նա ցած . կարծես ծովը կուլ տուեց նորան . . . :

— Սպասեցէք , կրկին լուսեց հրամանը . վեր առէք տոպրակը :

Թիավարները վայր գրին թիերը և մի ինչ որ տոպրակով ծանր բան դուրս հանեցին նստարանի տակից : Ոչինչ յայտնի չէ . . . բայց . . . կարծես . . . շարժվում է . . .

— Մէկ , երկու , երեք :

Թիավարները տոպրակի չորս ծայրերից բռնած , շարժեցին — շարժեցին , և ուժգնութեամբ ձգեցին ծովը :

— Յետ , կրկին լուսեց հրամանը և թիավարներ նստան իրանց տեղերը :

Ժայռի գլխի լապտերը հաղիւ էր նկատուում խաւարի մէջ : Նաւը դուրս եկաւ ափ . . .

Բայց քամին քանի գնում խաղալում էր , և վերջապէս բոլորովին դադարեց : Սմպերը հեռացան անցան և երկինքը ծածկուեցաւ անթիւ-անհամար աստղերով : Պայծառ լուսինը խաղաղ իւր շրջանն էր անում . Ծովակը լուսաւորուեց նորա աղօտ լուսով և ջինջ կապուտակի մէջ միւս երկինք էր արտափայլում : Երկինք՝ որի աստղերն ու լուսինը խաղաղ լողում էին մեզմ տատանմամբ ջրի բիւրաւոր , հաղիւ նկատելի կոհակներին մէջ : Դիչերային խոր և փառահեղ լուսութեան մէջ միայն ալիքների վէտ առ վէտ ափի ժայռերին զարնուելու մեզմ չրվչվոցն էր լսվում , որոնց մանրագիտական ցայտերը յակինթ ու գոհար էին ցանում ծովը . . . : Ոյժ և եռանդ էր շնչում բնութիւնը , ամեն բան խա-

ղաղ , ամեն բան քայքայ էր թվում . . . երկինք ու գետին գրկախառնուած , զով թարմութեան և օդի անուշ բուրմունքի մէջ կարծես սիրոյ սրբազան ծէսն էին որբագործում . . . :

Խաղաղութիւն , լոյս , հանգստութիւն . կարծես ոչինչ չէր եղել , ոչինչ չէր պատահել . . . :

Ե

Միւս օր առաւօտ ~~գիշերադարձ~~ ների պաշտօնական ~~գիշերադարձ~~ հետեւեալ տողերն էին գրուած .

« . . . գիշերը հանգիստ էր , ոչ մի անկարգութիւն չպատահեցաւ և ոչ մի մարդ չերեւաց փողոցներում . կարգապահութիւնը կատարեալ էր և ոչ մի արտասովոր դէպք տեղի չունեցաւ . միայն Վ***ը , ձեռները ետին կապ , կախուած էր բակի դրան դրսի կողմից , վզին կախուած էր մի տուսակ , « մատնիչի վախճանը » խօսքե-

րով: Իսկ Մ***ը խողխողում էր ընկած
էր մեծ փողոցի վերայ, հրծքին էլ մի
դաշոյն «Լ. Օ.» դրերով...»:

Մի քանի օր յետոյ էլ Մ*** Կ***ի
սեւացած և այլակերպում գիակը
տուրբակով վանայ ծովակից դուրս
հանեցին ձկնորսները...:

9

.....
.....
.....
.....

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0343296

